

รูปแบบการสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน
แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร
อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา*

The Model Promotion for Community Economy Management System
Participatory Model in the New Normal of Lam Sai Community,
Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

¹จิตาภา เร่งมีศรีสุข, ²ชนิดาภา กระแจะจันทร์, ³สมพงษ์ เกษานุช
⁴นันทยา คงประพันธ์ และ ⁵นภัทร แก้วนาค

¹Jidapa Rangmeesrisuk, ²Chanidapa Krahaechan, ³Sompong Kesanuch
⁴Nuntaya Kongprapun and ⁵Naputr Gawnak

^{1, 2, 3, 4}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

^{1, 2, 3, 4}Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

⁵นักวิชาการอิสระ

⁵Independent scholars

Email: ¹dr.jiapa111@gmail.com, ²eapinkcute1758@gmail.com, ³sompongek@gmail.com

⁴boomnuntk@gmail.com, ⁵dr.naputr@gmail.com

Received September 19, 2022; Revised November 25, 2022; Accepted November 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร และเพื่อสังเคราะห์แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ชุด ร่วมกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนทำ สันทนากลุ่มย่อย 5 ชุมชน จำนวน 12 ท่าน ระยะทำวิจัย ประชุมกลุ่ม 30 คน และ สันทนากลุ่มย่อย 12 คน ระยะสรุปผล นำเสนอระบบการสร้างเครือข่าย สันทนากลุ่มย่อย 12 คน ระยะติดตามผล จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบ

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

สนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่า ของระบบเศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.48 2) แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร มีรหัสแบบจำลอง 53346 Model

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการชุมชนเชิงองค์รวมที่มีการร่วมคิดร่วมทำจากทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน; การมีส่วนร่วม; วิถีปกติใหม่

Abstract

This article aimed to 1) study and analyze current problems and obstacles in community economic management in the Lam Sai community's New Normal participatory model, and 2) synthesize a model of community economic management in the Lam Sai community's New Normal participatory model. This was a mixed-methods study that combined quantitative survey data from 400 samples with participant research. The research procedure was divided into 4 phases, namely: 1) the pre-treatment phase, which was 5 community discussions with groups of 12 participants; 2) the research phase, which was 30 people group meetings and discussions as well as a subgroup discussion of 12 people; 3) the conclusion phase, which was the presentation of the networking system, small groups of 12 people discussion, and strategies presentation with a small group discussion of 12 people; and 4) the follow-up phase, which was the organizing of a learning exchange forum of 50 people. The research tools were questionnaires, interview forms, and group discussions, and the used statistics were frequency, percentage, and mean. The research results were as follows: 1) The mean, standard deviation, and level of opinion about the values of the community economy at present were overall high, with an average of 3.48. 2) Model of New Normal participatory model of Lam Sai community has model code 53346 Model.

Knowledge from this research will be useful in holistic community management with collective thinking from all sectors.

Keywords: Community Economic Management; Participation; New Normal.

บทนำ

เศรษฐกิจในประเทศไทยยังมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงซ้ำเติมจากสถานการณ์ภัยแล้งที่มีแนวโน้ม รุนแรงและส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ต่อภาคการเกษตร สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังคงมีความไม่แน่นอนสูงและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบในวงกว้างและมีความรุนแรงยืดเยื้อมากขึ้นกว่าที่คาด แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติและสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องภายใต้บริบทใหม่หลังจากวิกฤติการณ์ไวรัสโควิด-19 (New Normal) ที่มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การเร่งขึ้นของกระบวนการปรับเปลี่ยนเข้าสู่โลกดิจิทัลที่เทคโนโลยีจะมีบทบาทกับชีวิตของประชาชนและภาคธุรกิจมากขึ้น ทั้งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค แนวทางการประกอบธุรกิจ รูปแบบการทำงาน การติดต่อสื่อสาร ล้วนเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแนวโน้มการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตโลกให้เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มพื้นที่มากขึ้น ความตระหนักของทุกภาคส่วนที่ให้ความสำคัญมากขึ้นต่อความมั่นคงทางสาธารณสุข อาหาร พลังงาน สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคที่แปรปรวนและมีข้อจำกัดสูง (Growth Limits) ภายหลังวิกฤติการณ์ไวรัสโควิด-19 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากผลกระทบข้างต้น รัฐบาลได้นำประเด็นยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นทิศทางในการการบริหารจัดการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในระยะต่อไปโดยยึดเป้าหมายในการยกระดับประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิต และการบริการที่หลากหลายภายใต้หลักความพอดี และเดินทางสายกลาง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ที่เหมาะสมในทุกระดับ (ผการัตน์ พินิจวัฒน์, 2565) โดยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้ และในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวจะต้องส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำลดลง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในการหนุนเสริม (วันเพ็ญ พรินทรากุล, 2565)

ชุมชนตำบลลำไทร เป็นชุมชนที่มีความผสมผสาน ระหว่างชุมชนเมือง และชุมชนดั้งเดิม เพราะทำเลที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางในการกระจายสินค้า มีโรงงานขนาดใหญ่ และปั๊มน้ำมันขนาดใหญ่ อยู่ในเขตตำบลนี้ ทำให้มีความหลากหลายกลุ่มอาชีพ ความหลากหลายของประชากร และที่สำคัญมีประชากรแฝงจำนวนมาก ในพื้นที่ของตำบลลำไทร ซึ่งมีถึง 6 หมู่บ้าน มีครัวเรือนทั้งหมด 2,042 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 4,170 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565) และที่สำคัญมีความแตกต่างในเรื่องของรายได้และการใช้ชีวิตจึงทำให้ไม่มีการรวม

กลุ่มกันอย่างจริงจัง ด้วยการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างมีระบบเพื่อให้มีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพที่เป็นการทำอาหารที่มีมาตรฐานขายมีรายได้เพียงพอ และที่สำคัญต้องส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

บทความนี้นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนแบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้เพราะเป็นชุมชนนี้ได้รับการพัฒนาในเบื้องต้นจากโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ แต่ยังมีประเด็นที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาต่อ เพื่อพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการชุมชนเอง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพที่มีหลากหลายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกันในการสร้างรายได้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน
2. เพื่อสังเคราะห์แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมบทความนี้ มีการทบทวนในเรื่องของกลยุทธ์การสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร ใน 5 ประเด็น ได้แก่

ทฤษฎีการบริหารของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้สรุปหลักการบริหารจัดการไว้ 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ P คือ Planning หมายถึง การวางแผน 2. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร 3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร 4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ 5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ สังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการของชุมชนที่ศึกษา

ทุนชุมชน หมายถึง สรรพสิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากฝีมือหรือมันสมองภูมิปัญญาที่มีมูลค่า หรือคุณค่าของมนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม คน วัฒนธรรมประเพณี หรือปัจจัยบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึง “เงิน” ที่เป็นปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ที่มีมูลค่าต่อการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวางแผน และการตัดสินใจในงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง (สุพิน เกษาคุปต์, 2554)

หลักการของการมีส่วนร่วม ในความหมายของการบริหารจัดการจะมีการเชื่อมโยง อย่างใกล้ชิด “การตัดสินใจ” นั่นคือ การมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (meaningful participations) ไม่วางระบบไว้ให้ดู เหมือนว่าได้จัดกระบวนการให้มีส่วนร่วมแล้วดังนี้ คือ 1) การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของ การร่วมคิดมิใช่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วม นั้นมีศักยภาพ 2) การวางแผน คือ นำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการ ระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ เวลา ฯลฯ) 3) การลงมือทำ คือ การนำแผนงาน ที่ได้ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกัน รับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ 4) การ ติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกัน คิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2549)

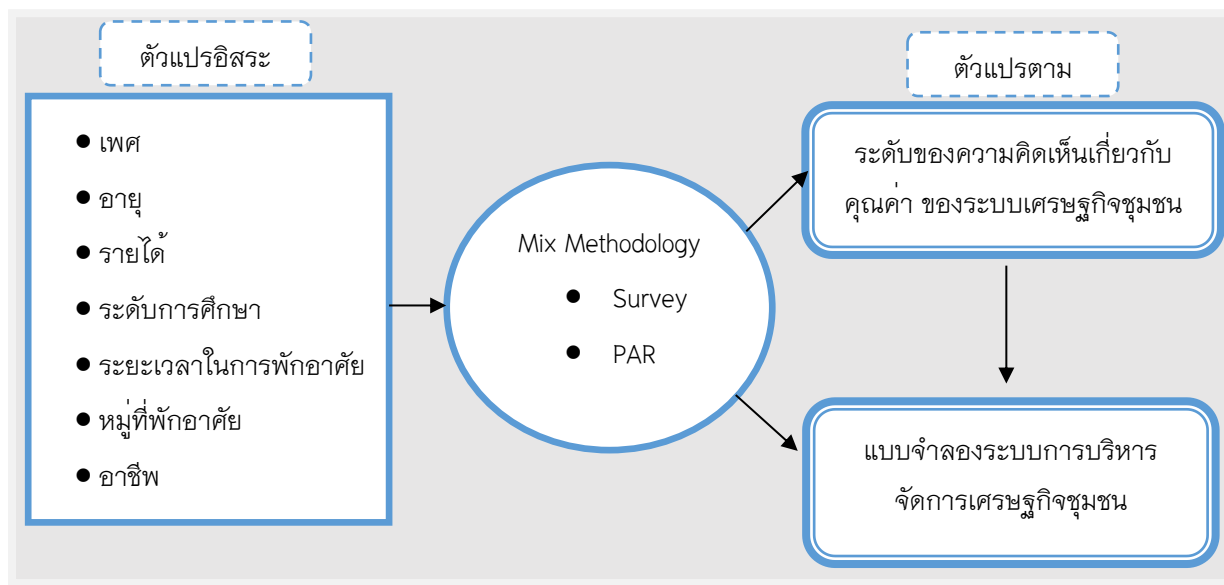
การวิจัยปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้ที่เป็น ประชากรที่ถูกวิจัย กลับบทบาทเปลี่ยนเป็นเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยนั่นเอง โดยการมีส่วนร่วมตลอด กระบวนการวิจัยจนกระทั่งการกระจายความรู้ที่ได้จากวิจัยไปสู่การปฏิบัติ” (พันธุ์ทิพย์ รามสูตร, 2540)

การทบทวนวรรณกรรม ในเรื่องของรูปแบบการสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร ใน 5 ประเด็น สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) การจัดการตามหลักการบริหาร ทุนชุมชน ที่มองถึงสรรพสิ่ง ใดๆ ก็ตามที่มีอยู่ในชุมชน การบริหารแบบมีส่วนร่วม ร่วมรับผิดชอบ และร่วมเป็นเจ้าของ หลักการของ การมีส่วนร่วม ในความหมายของการบริหารจัดการจะมีการเชื่อมโยง อย่างใกล้ชิด “การตัดสินใจ” นั่น คือ การมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรมและต้องเป็นการมีส่วนร่วม อย่างแท้จริง และ“การวิจัยปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้ ที่เป็นประชากรที่ถูกวิจัย เป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยไปพร้อมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎี การบริหารของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549), สำนักสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2558), สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549) และพันธุ์ทิพย์

รามสูตร (2540) และ การวิจัยปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วม (PAR) ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพหุสาขาวิธี พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนลำไทร จำนวน 6 หมู่บ้าน 5 ชุมชน (บ้านหัวคลอง, บ้านลำไทร, บ้านลำตาสังข์, บ้านลาดทราย, บ้านง่ามผักตบ) มีประชากรทั้งหมด 4,170 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบสัดส่วน เครื่องมือวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.97 มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 (Cornbrash's alpha coefficient) (สุวิมล ติรภานนท์, 2550) มี 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการพักอาศัย หมู่ที่พักอาศัย อาชีพเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด 2) แบบสัมภาษณ์ มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.97 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 4 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการเศรษฐกิจชุมชน 6 ข้อ ใช้ศึกษาแบบจำลอง 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.97 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 4 ข้อ รวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกันยายน พ.ศ. 2565 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่า ของระบบเศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบวิถีใหม่ : เศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) รองมา คุณค่าของระบบเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทูทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$)

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมระบบเศรษฐกิจชุมชน

ระบบเศรษฐกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความต้องการของชุมชน : เศรษฐกิจชุมชน	3.42	0.85	มาก
ระบบการวางแผน : เศรษฐกิจชุมชน	3.47	0.88	มาก
การมีส่วนร่วมของชุมชน : เศรษฐกิจชุมชน	3.53	0.84	มาก
ระบบวิถีใหม่ : เศรษฐกิจชุมชน	3.60	0.74	มาก
ทุนทางวัฒนธรรม : เศรษฐกิจชุมชน	3.40	0.85	มาก
ทุนทางสังคม : เศรษฐกิจชุมชน	3.40	0.83	มาก
คุณค่าของระบบเศรษฐกิจชุมชน	3.54	0.77	มาก
ภาพรวม	3.48	0.82	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา มีรหัสว่า แบบจำลอง 53346 Model ดังนี้

5 หมายถึง ระบบการบริหารจัดการ 5 ประเด็นการบริหาร คือ POSDC Model ได้แก่ P : Planning (การวางแผน) O : Organization (การจัดระบบงาน) S : Staffing (การจัดระบบคนทำงาน) D : Direction (การจัดการทำงาน) C : Controlling (การควบคุมกำกับดูแล)

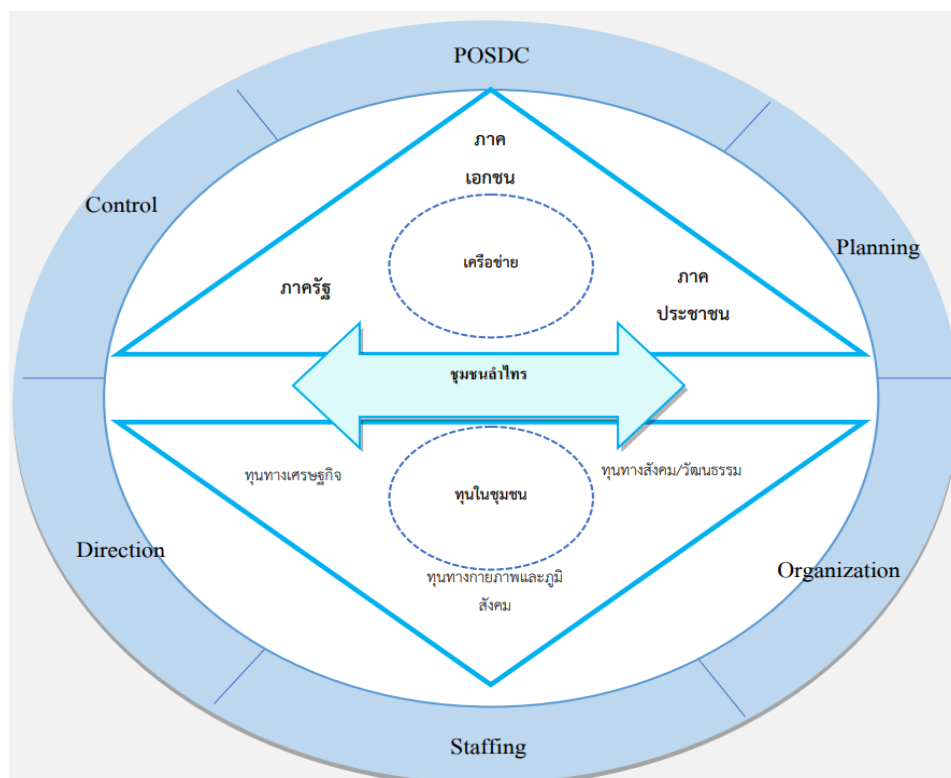
3 หมายถึง 3 ภาคส่วนของเครือข่าย ได้แก่ (1) เครือข่ายภาคเอกชน (2) เครือข่ายภาครัฐ (3) เครือข่ายภาคประชาชน

3 หมายถึง ระบบทุนในชุมชน ได้แก่ (1) ทุนทางเศรษฐกิจและการเงิน (2) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (3) ทุนทางกายภาพและภูมิสังคม

4 หมายถึง 4 มิติระบบการจัดการ ได้แก่ (1) การจัดการระบบ การมีส่วนร่วม (2) การจัดการระบบ การสนับสนุนทุกภาคส่วน (3) การจัดการระบบการตลาดผลิตภัณฑ์ (4) การจัดการระบบการขยาย

6 หมายถึง 6 กลยุทธ์การจัดการ ได้แก่ (1) กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารเครือข่าย (2) กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารทุนชุมชน (3) กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม 360° (4) กลยุทธ์การพัฒนา

ผลิตภัณฑ์และบริการ (5) กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารการตลาด (6) กลยุทธ์การพัฒนาระบบงาน
ขายผลิตภัณฑ์ ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 แสดงแบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของการมีระบบเศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันโดยรวมมีการให้ความสำคัญของชาวชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความพอใจเศรษฐกิจชุมชนที่มีอยู่ แต่ก็ยังมีความต้องการสร้างอาชีพจากเศรษฐกิจชุมชน มีความต้องการมีรายได้จากเศรษฐกิจชุมชน และเข้าไปมีส่วนร่วมจากเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก และยังให้ความสำคัญกับ ระบบการวางแผน ชุมชนควรมีการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีคณะกรรมการด้านเศรษฐกิจชุมชน มีการประสานงานด้านเศรษฐกิจ มีส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน มีงบประมาณการจัดการเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา รอดแก้ว และคณะ (2564) พบว่า การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมชุมชน และด้านสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น กิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจ การส่งเสริมนวัตกรรมชุมชน ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ผู้นำชุมชน และทุนชุมชน การส่งเสริมปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การส่งเสริมความรู้และกิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจ สอดคล้องกับงานวิจัย

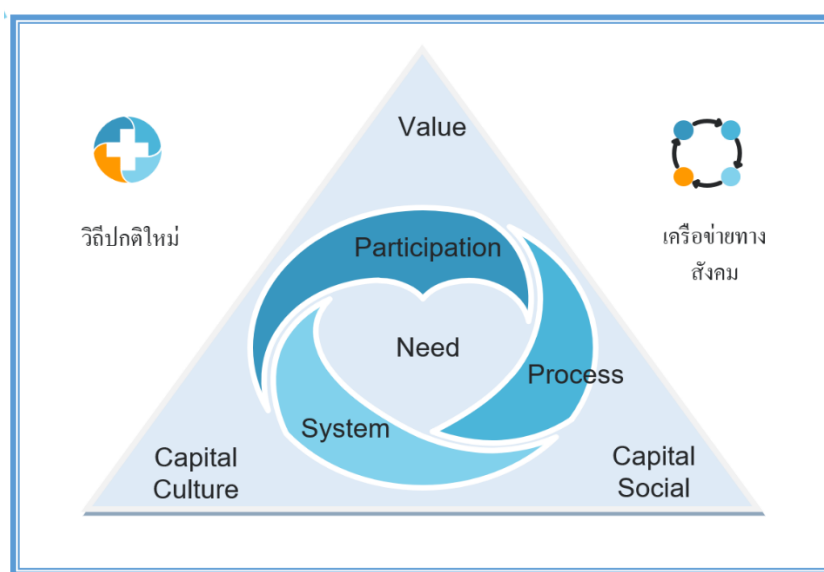
ของ มนสิชา อนุกุล (2565) พบว่า การร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดการส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การดำเนินธุรกิจ เกิดองค์ธุรกิจในชุมชน สร้างรายได้ และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผลการศึกษาเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในการยกระดับคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน สามารถดำเนินโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มอาชีพในชุมชน ส่งผลให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ปานสังข์ (2565) พบว่า การตอบสนองความต้องการและพัฒนาส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพหุภาคีในระดับท้องถิ่น สามารถจัดทำแผนงานและงบประมาณประจำปีสนับสนุนความช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนได้โดยไม่ต้องรอร้งงบประมาณจากภาครัฐแต่เพียงส่วนเดียว จนสามารถที่จะพัฒนาต่อยอดไปสู่วิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ได้ต่อไป

2. แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชน ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา มีรหัสว่า แบบจำลอง 53346 Model ที่เป็นรูปแบบการบริหารที่ให้ความสำคัญถึงระบบการบริหารจัดการ 5 ประเด็นการบริหาร คือ POSDC Model ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบงาน การจัดระบบคนทำงาน การจัดการทำงาน การควบคุมกำกับดูแล การทำงานในรูปของเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคประชาชน อีกทั้งต้องคำนึงถึง ระบบทุนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจและการเงิน ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และทุนทางกายภาพและภูมิสังคม ที่พื้นที่มีอยู่เดิม พร้อมกับการมองหลากหลายมิติ ทั้งมิติระบบการจัดการ การมีส่วนร่วม การจัดการการสนับสนุนทุกภาคส่วน การจัดการระบบการตลาด ผลิตภัณฑ์ และการจัดการระบบการขาย ที่ชุมชนต้องร่วมกันคิดเพื่อวางแผนกลยุทธ์ให้เกิดการจัดการที่มีเป้าหมายร่วมกัน อาทิ กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารเครือข่าย กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารทุนชุมชน กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม 360° กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ กลยุทธ์การพัฒนาและบริหารการตลาด และกลยุทธ์พัฒนาระบบงานขายผลิตภัณฑ์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพร กัลยาณมิตร (2564) ที่วิจัยเรื่อง การนำกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติ ในรูปแบบความปกติใหม่ (New Normal) พบว่า 1) กลยุทธ์ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำ โดยผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง 2) กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างความมั่นคงทางอารมณ์มาเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างผลงาน 3) กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน โดยใช้ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทย เช่น เกษตรกรรม อาหาร การสาธารณสุข การท่องเที่ยว เป็นต้น มาเป็นโอกาสและปัจจัยเสริมให้ผู้บริหารนำมาสร้างความได้เปรียบ 4) กลยุทธ์การสร้างความสุขในการทำงาน โดยผู้บริหารต้องสามารถสร้างความสมดุลและความสุขให้บุคลากร 5) กลยุทธ์การรักษาความสามารถในการแข่งขันโดยผู้บริหารสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของเทคโนโลยีดิจิทัลแล้วนำมาสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

6) กลยุทธ์การสร้างคุณค่า โดยผู้บริหารต้องสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการในการเข้าถึงและสร้างความไว้วางใจแก่ผู้บริโภคผ่านเทคโนโลยี ด้านแนวทางการนำกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติในรูปแบบความปกติใหม่ พบว่า องค์การต้องปรับเปลี่ยนนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ดำเนินธุรกิจแบบสร้างพันธมิตร การตัดสินใจต้องฉับไวและยืดหยุ่น พร้อมปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ มองหาช่องทางธุรกิจใหม่ ๆ เพิ่มช่องทางความหลากหลายทางการตลาด เน้นคุณภาพ สร้างความแตกต่าง ความปลอดภัยจากโรคระบาด และมีการวางแผนเพื่อเตรียมรับมือความไม่แน่นอนในปัจจุบัน และอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ทองคำนุช, เบญจพร เชื้อผึ้ง, ธาวิดา สกุลรัตน์, และ พิมพ์พร พิมพ์สุวรรณ (2564) พบว่า ประเด็นที่มีส่วนสำคัญตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยการใช้เทคโนโลยีที่นำมาปรับใช้ในการทำงาน ระบบการจัดการ การวางแผน การสั่งซื้อ ระบบการเก็บสินค้า และการขนส่งสินค้า การจัดการส่งมอบบริการสินค้าเกษตรปลอดภัยในฐานะเกิดสุขภาพที่ดีต่อผู้บริโภคจึงเกิดประสบการณ์แปลกใหม่เพื่อสร้างทั้งมูลค่าให้แก่เกษตรกร ธุรกิจโรงแรมและบริการ และส่งต่อคุณค่าถึงผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชน NP²SC²V Model ดังแผนภาพ

N-Need: ความต้องการของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิสังคมที่มีสิ่งแวดล้อม มีบริบทที่ลักษณะเฉพาะของชุมชน

P-Participation: การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาครัฐ ที่ต้องร่วมกันในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

P-Process Management: กระบวนการบริหาร ที่เป็นรูปแบบเฉพาะของของชุมชนที่ต้องดำเนินการคิดร่วมกัน เป็นการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ

C –Capital Culture: ทูทางวัฒนธรรม ที่มีในชุมชนดั้งเดิมและชุมชนใหม่ ความหลากหลายของคนในชุมชน การถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น

C –Capital Social: ทูทางสังคม ที่มีในชุมชน ความเอื้ออาทร ของชุมชนใหม่และชุมชนเมืองที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

V-Value: การให้คุณค่าของผู้นำชุมชน การเห็นคุณค่าของเยาวชน ในการสืบทอดความรู้ของคนรุ่นก่อน สู้รุ่นลูก รุ่นหลาน

สรุป

ระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของระบบเศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ของชุมชนลำไทร มีรหัสแบบจำลอง 53346 Model) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการชุมชนเชิงองค์รวม ที่มีการร่วมคิดร่วมทำจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่า ของระบบเศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทูทางสังคมและทูทางวัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ด้วยการส่งเสริมให้ชุมชนมีการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เป็นทุนเดิมทางสังคมและวัฒนธรรมให้เป็นที่เข้าใจรับรู้ ผ่านสื่อต่าง ๆ ของหน่วยงาน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แบบจำลองระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ ของชุมชนลำไทร มีรหัสแบบจำลอง 53346 Model (5 ประเด็นการบริหาร: POSDC Model) (3 ภาคส่วนของเครือข่าย) (3 ระบบทุนในชุมชน) (4 มิติระบบการจัดการ) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำแบบจำลองไปประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายในการทำงาน เพื่อวางระบบการพัฒนาชุมชนให้เกิดผลลัพธ์ในชุมชนที่เป็นยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ได้องค์ความรู้ ที่สำคัญในการสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่ของชุมชน NP2SC2V Model (N-Need: ความต้องการ, P-Participation: การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน, P-Process Management: กระบวนการบริหาร, C-Capital Culture: ทูทาง

วัฒนธรรม, C-Capital Social: ทูทางสังคม, V-Value: การให้คุณค่า) สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารชุมชนในทุกด้าน และการบริหารจัดการร่วมกันในทุกภาคส่วน โดยควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและควรนำนวัตกรรมมาส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนในทุกมิติงานบนพื้นฐาน ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ นวัตกรรมการสร้างเสริมระบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วมวิถีปกติใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กชนิภา อินทสุวรรณ. (2565). *โควิด-19: การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน*. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(1), 416-424. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/253119>
- กมลพร กัลยาณมิตร. (2564). การนำกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติ ในรูปแบบความปกติใหม่. วารสาร สังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(4), 402-422. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/249858>
- กาญจนา รอดแก้ว, ฤชงค์ เสนานุช และ รณรงค์ จันใด. (2564). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 19(1), 48-66. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/247029
- สุภาพรณ ทองคำนุช, เบญจพร เชื้อผึ้ง, ธาวิดา สกุลรัตน์, และ พิมพ์พร พิมพ์สุวรรณ. (2564). รูปแบบการเชื่อมโยงการจัดการห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรสู่ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจบริการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 3(2), 118-132. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/253586>
- ผการัตน์ พินิจวัฒน์. (2565). ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ, 4(1), 202-212. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/258274>
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). *แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มนลixa อนุกุล. (2565). แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 24(1), 137-146. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru/article/view/258377>

- วสันต์ ปานสังข์. (2564). คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพหุภาคีในระดับท้องถิ่น. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(1), 365–377. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/244750>
- วันเพ็ญ พรินทรากุล. (2565). การแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(1), 374–387. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/253067>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564, 10 กรกฎาคม) *แผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19 และโครงการภายใต้กรอบวงเงิน 4 แสนล้านบาท ตาม พ.ร.ก. กู้เงินฯ 1 ล้านล้านบาท (รอบที่ 1)*. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2565, จาก <http://thaime.nesdc.go.th>
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2562). *ข้อมูลจากทะเบียนราษฎรอำเภอวังน้อย ณ เดือน มกราคม พ.ศ. 2562* สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2565, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth>
- สำนักสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2558). *คู่มือสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สุพิณ เกษาคุปต์. (2536). *พฤติกรรมองค์กร: แนวทางการศึกษาบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.